

EELARVESTRAATEEGIA AASTATEKS 2020-2023

4.1. Sissejuhatus eelarvestrateegiasse

Eelarvestrateegia on arengukavast tulenev selgitustega finantsplaan, mis on arengukava osa. Arengukava koos eelarvestrateegiaga on aluseks kohaliku omavalitsuse üksuse eelarve koostamisel, kohustuste võtmisel, varaga tehingute tegemisel, investeeringute kavandamisel ning investeeringuteks toetuse taotlemisel.

Käesolev eelarvestrateegia on koostatud kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse (edaspidi KOFS) § 20 ja kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse (edaspidi KOKS) § 37² alusel. Eelarvestrateegia koostatakse arengukavas sätestatud eesmärkide saavutamiseks, et planeerida kavandatavate tegevuste finantseerimist. Eelarvestrateegias esitatakse kohaliku omavalitsuse üksuse majandusliku olukorra analüüs ja prognoos eelarvestrateegia perioodiks, samuti eelarvestrateegia vastuvõtmisele eelnenud aasta tegelikud, jooksvaks aastaks kavandatud ja eelarvestrateegia perioodiks prognoositavad põhitegevuse tulud, eeldatavad põhitegevuse kulud, olulisemad tegevused investeerimistegevuse eelarveosas, investeeringute kogumaksumuse prognoos ja võimalikud finantseerimisallikad, eeldatav finantseerimistegevuse maht ning likviidsete varade muutus. Lisaks kohaliku omavalitsuse üksuse enda andmestikule peab eelarvestrateegia seaduse kohaselt andma ülevaate ka temast sõltuvate üksuste majandusolukorrast. Finantsdistsipliini tagamise meetmetena tuleb eelarvestrateegias esitada nii kohaliku omavalitsuse üksuse kui kohaliku omavalitsuse üksuse arvestusüksuse põhitegevuse tulem ning netovõlakoomus, mõlema puhul eelneva aasta tegelik, jooksvaks aastaks prognoositud ja eelarvestrateegia perioodiks prognoositavad näitajad. Eelarvestrateegia koostatakse vähemalt 4 eelseisvaks eelarveaastaks, mida igal aastal tulenevalt majanduskeskkonnas toimuvatest muutustest korrigeeritakse. Käesolev eelarvestrateegia on aluseks järgmise aasta eelarve koostamisel.

Eelarvestrateegia koostamisel on juhitud Tartu linna arengukavast aastateks 2018-2025 ja teistest linna arengudokumentidest, KOFSi normidest ning OECD nõuannetest Eestile. Olulisemad üldist majanduskeskkonda puudutavad eeldused põhinevad Maailmapanga, IMFi, OECD, Euroopa Komisjoni, EV Rahandusministeeriumi ja Eesti Panga prognoosidel.

Prognoosimisel on aluseks võetud eelarvestrateegia koostamise hetkel teada olev informatsioon, mh on lähtutud haridustöötajate palgataseme osas riigi poolt seatud sihttaseme saavutamise eesmärgist. Vahetult enne eelarvestrateegia esitamist volikogule avalikule väljapanekule suunamiseks on aga selgunud, et Riigieelarve strateegia (RES) kohaselt ei ole need eesmärgid RES-is kavandatud rahalisi vahendeid arvestades siiski saavutatavad ning prognoositavad saavutustasemed on märksa madalamad.¹ Käesolevas eelarvestrateegias on esialgu lähtutud RES-is seatud sihttasemest. Täpsema teabe selgumisel on võimalik eelarvestrateegiat muuta augustis avaliku väljapaneku perioodi möödumisel. Augustis on seega tõenäoline palgataseme allapoole korrigeerimine sõltuvalt selleks hetkeks teada olevast rahaliste vahendite vastavast prognoositavast saavutustasemest.

¹ Munitsipaalkoolide õpetajate keskmine palgataseme võrreldes riigi keskmise palgaga on sihttaseme kohaselt tervel eelarvestrateegia perioodil 120, kuid iga-aastaselt uuendatav prognoositav saavutustase on 2020. a 102% ning see langeb 2023. a 88%-le.

4.2. Majanduskeskkonna ülevaade

International Monetary Fundi (IMF) 2019. a aprillis avaldatud majandusväljaande „World Economic Outlooki“ põhjal on ülemaailmse majanduskasvu väljavaateid võrreldes viimase sügise prognoosiga vähendatud. 2019. a prognoositakse maailmamajanduse kasvuks 3,3%. Positsiooni on kehvendanud pinged USA ja Hiina kaubandussuhetes ja Hiina karmim laenupoliitika. Euroala kasvuks prognoositakse 2019. a 1,3% ja 2020. a 1,5%. Eesti majanduskasvu prognoosiks on 2019. a 3% ja 2020. a 2,9%.

Rahandusministeeriumi kevadise majandusprognoosi kohaselt oodatakse 2019. a majanduskasvuks 3,1%. Edaspidi on oodata majanduskasvu aeglustumist, 2020. a ja 2021. a peaks kasv jääma 2,7% juurde. Hinnatõus lähiaastatel aeglustub ning inflatsioon peaks jääma 2% piiresse. Hinnatõusu aeglustumise põhjusena nähakse mootorikütuse mõningast odavnemist, elektri börsihinna langust ning puidukütte hinnatõusu pidurdumist. Teisalt nähakse toidu ja teenuste hinna kallinemist. Tööturul jätkavad palgad kasvu kooskõlas majanduskasvuga ning tööhõive püsib kõrgel. Palkade kasv ja madal tööpuudus peaks Eestisse tooma rohkem inimesi, kui siit lahkub.

Tartu on Eesti suuruselt teine linn ja Lõuna-Eesti keskus. Tartu on Eesti intellektuaalne keskus tänu siin asuvalle Eesti vanimale ja tunnustatuimale ülikoolile. Kuna Tartu Ülikool ja Tartu Ülikooli Kliinikum on linna suurimad tööandjad, on Tartus hõivatute hulgas olulisel määral õppejõude, teadureid, arste ja teisi kõrgelt kvalifitseeritud spetsialiste, mistõttu on Tartus ka suur avaliku sektori osakaal. Olulisel kohal on ka tööstus, eelkõige toiduaine- ja joogitööstus (A. Le Coq). 21. sajandil on Tartusse asunud mitmed info- ja kommunikatsioonitehnoloogia ning muud kõrgtehnoloogia ettevõtted nagu Playtech Estonia, Nortal, ZeroTurnaround, Regio, Hanza Tarkon. Tartus asuvad mitmed olulised riigiasutused, sealhulgas Riigikohus ning Haridus- ja Teadusministeerium.

Tartu elanikkond moodustab Eesti rahvastiku koguarvust veidi üle 7%. Rahvastikuregistri andmetel elas 01.01.2019. a seisuga Tartus 99 641 inimest. Alates 02.01.2019 hakkas kehtima rahvastikuregistri seaduse (edaspidi RRS) muudatus, kus kohalike omavalitsuste elanike nimekirjast läksid maha isikud, kelle aadress oli märgitud vaid omavalitsuse täpsusega. Eelarvestrateegia koostamise ajal (27.05.2019 seisuga) on Tartu elanike arv 95 128 elanikku. Tartu elanike arvu mõjutab ka valglinnastumine ehk Tartu elanike kolimine naabervaldadesse. Eelmisel aastal oli elanike sissekirjutuste muutumise saldo Tartu linna ja naaberomavalitsuste vahel ligi 600 elanikku Tartu linna kahjuks. Rahvastiku koosseis on täpsemalt toodud arengukava põhiosas. Tartu on ülikoolilinn ning kuna paljud üliõpilased ei ole end Tartu elanikuks registreerinud, siis on linna tegelik rahvaarv rahvastikuregistris näidatust suurem.

Tuleviku seisukohalt on oluline, et vastavalt Konsultatsiooni- ja koolituskeskus Geomedia ning Tartu Ülikooli ökoloogia ja maateaduse instituudi koostatud rahvastikuprognoosile on viimase 25 a jooksul toimunud ulatusliku väljarände tõttu oluliselt muutunud Tartu rändetagamaa vanuskoosseis ja seeläbi ka edasine väljarändepotentsiaal. Laste arv Jõgeva, Viljandi, Valga, Võru ja Põlva maakonnas on tugevalt langenud. Seetõttu jäävad Tartu-suunalised rändevood tulevikus senisest väiksemaks ning sisseränne mujalt Lõuna-Eestist ei pruugi rahvastiku tasakaalustajana toimida.

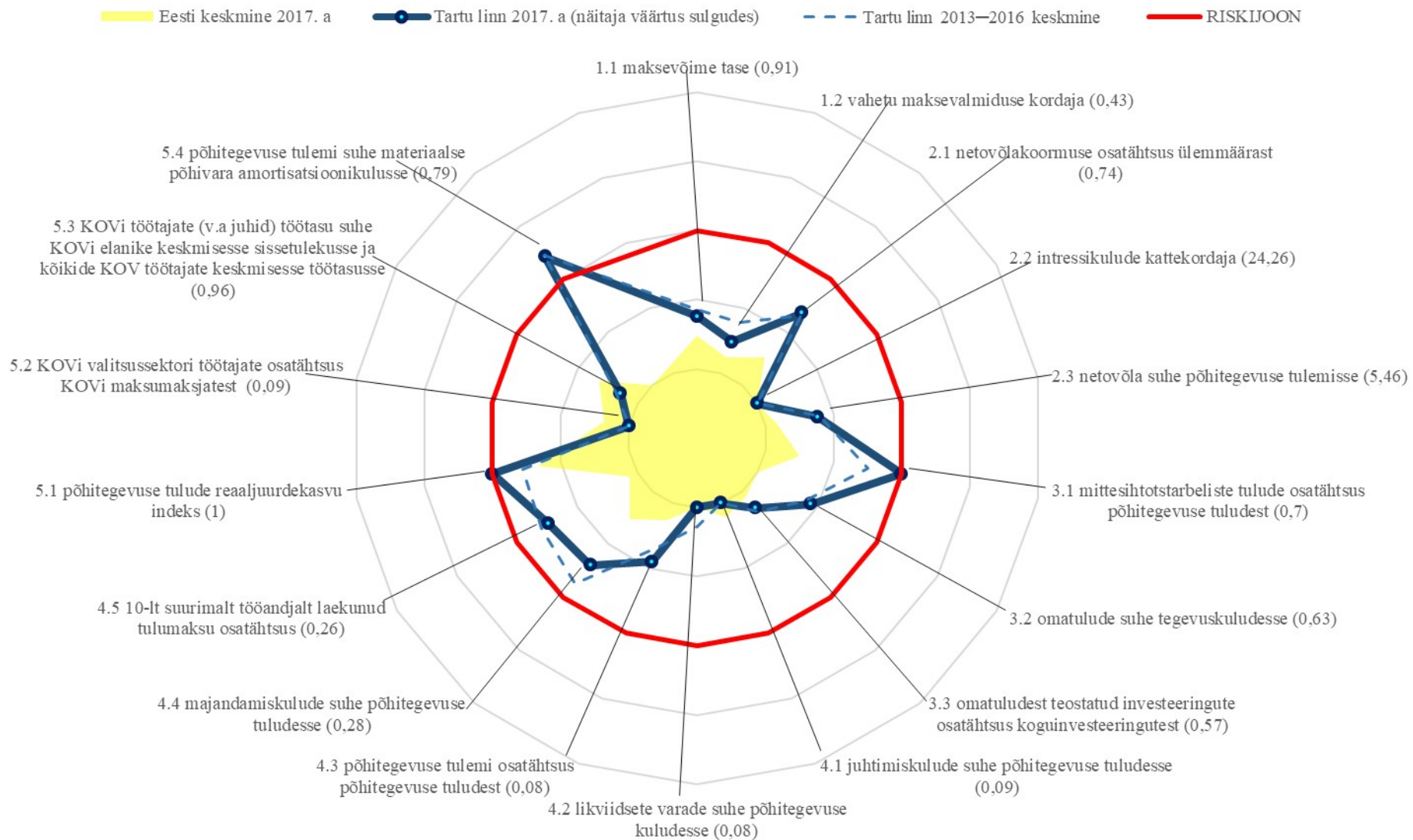
Eesti kohalike omavalitsuste üldiseks probleemiks on väike finantsautonoomia. Kohalikud omavalitsused saavad mõjutada vaid 17% oma tuludest, 83% otsustatakse keskvalitsuse tasandil. Kohalikud maksud moodustavad vaid 1% tuludest. Lähitulevikus on vajalik omavalitsuste finantsvahendite suurendamine läbi omavalitsuste rahastamissüsteemi muudatuste. Eesmärk peaks olema omavalitsuste otsustusõiguse ja vastutuse suurendamine ühiskonnaelu juhtimisel ja korraldamisel, milleks tuleb omavalitsustele tagada vastavate finantsvahendite olemasolu. See võimaldab tõsta omavalitsuste poolt pakutavate avalike teenuste kättesaadavust ja kvaliteeti.

Võrreldes eelnevate eelarvestrateegiatega on 2019. a toimunud struktuurne muudatus, mille tulemusel varem eraldi juriidilise isiku staatuses olnud SA Tartu Sport, SA Tähtvere Puhkepark ja OÜ Anne

Saun on saanud linna hallatava asutuse staatuse. Kaks esimesena nimetatut pärast likvideerimist kõigepealt ühendati ning anti seejärel üle Tartu linna poolt hallatavale asutusele Tartu Sport. Tartu linna hallatava allasutuse Tartu Sport peamised eesmärgid jäävad samaks seniste sihtasutuste eesmärkidega. OÜ Anne Sauna tegevuse lõpetamisega kaasnevalt loodi sauna pidamiseks linna hallatav asutus Anne Saun.

Tartu linna finantsvõimekuse radar² (esitatud alljärgnevalt) näitab, et enamus olulisemaid linna finantsnäitajaid asub õigel pool riskipiiri (joonisel punase ringi sees). Vaid põhitegevuse tulemi suhe materiaalse põhivara amortisatsioonikulusse asub väljaspool punast riskijoont, kuid on siiski suhteliselt viimase lähedal. Riskijoon peale on aastaga liikunud kaks põhitegevuse tuludega seotud näitajat - põhitegevuse tulude reaaluurdekasvu indeks ja mittesihtotstarbeliste tulude osatähtsus põhitegevuse tuludest. See tähendab, et põhitegevuse tulude juurdekasv on aeglustunud võrreldes riigi keskmisega ning Tartu tulubaasi sõltuvus välistest rahastamisallikatest on suurenenud. Mida kaugemal (väljaspool) riskijoonest on näitajad, seda suurem oht on sattuda finantsraskustesse ja vastupidi.

² Finantsvõimekuse radari eesmärk on kirjeldada KOVide finantsseisundit ja selle jätkusuutlikkust. Finantsvõimekuse radar koosneb 17 näitajast, mis on jaotatud vastavalt kirjeldusvõimele viide kategooriasse: lühiajaline maksevõime, pikaajaline maksevõime, iseseisvus, paindlikkus ja jätkusuutlikkus.

Näitaja	Valem	Näitaja kirjeldus ja seos RISKIJOONEGA
1. Lühiajaline maksevõime		Lühiajalise maksevõime näitajad kirjeldavad KOVi võimet tasuda lühiajalisi kohustusi tähtaegselt. Mida kaugemal on näitajad riskijoonest (väljaspool), seda suurem on oht, et KOVil võib tekkida raskusi lühiajaliste kohustuste täitmisega.
1.1 maksevõime tase	käibevara ÷ lühiajalised kohustused	Näitaja kirjeldab KOVi võimet katta võlausaldajate lühiajalised nõuded käibevaraga. Mida kaugemal on näitaja riskijoonest (väljaspool), seda madalam on KOVi võimekus lühiajalisi kohustusi täita.
1.2 vahetu maksevalmiduse kordaja	raha kassas ja pangakontodel ÷ lühiajalised kohustused	Näitaja kirjeldab, kui suure osa lühiajalistest kohustustest on KOV võimeline kohe tasuma. Mida kaugemal on näitaja riskijoonest (väljaspool), seda madalam on KOVi võimekus lühiajalisi kohustusi koheselt täita.
2. Pikaajaline maksevõime		Pikaajalise maksevõime näitajad kirjeldavad nii pikaajalist maksevõimet kui ka võõrkapitali osatähtsust kogukapitalis. Mida kaugemal on näitajad riskijoonest (väljaspool), seda madalam on KOVi täiendava võõrkapitali kaasamise võimekus.
2.1 netovõlakooormuse osatähtsus ülemmäärast	((võlakohustused – likviidsed varad) ÷ põhitegevuse tulud) ÷ KOV individuaalne netovõlakooormuse ülemmäär	Näitaja kirjeldab KOVi kasutamata võõrkapitali kaasamise potentsiaali. Mida kaugemal on näitaja riskijoonest (väljaspool), seda madalam on KOVi täiendava võõrkapitali kaasamise võimekus.
2.2 intressikulude kattekordaja	põhitegevuse tuleml ÷ intressikulu	Näitaja kirjeldab KOVi võimet tasuda põhitegevuse tulemi arvelt intressikulusid. Mida kaugemal on näitaja riskijoonest (väljaspool), seda madalam on KOVi täiendava võõrkapitali teenindamise võimekus.
2.3 netovõla suhe põhitegevuse tulemissse	(võlakohustused – likviidsed varad) ÷ (põhitegevuse tuleml – intressikulu)	Näitaja kirjeldab, mitme aasta jooksul on KOV võimeline tasuma enda võlakohustused, kui netovõlg väheneb graafikujärgselt ja põhitegevuse tuleml ning intressikulu jäävad konstantseks. Mida kaugemal on näitaja riskijoonest (väljaspool), seda madalam on KOVi täiendava võõrkapitali kaasamise võimekus.
3. Iseseisvus		Iseseisvus näitajad kirjeldavad sõltuvust välisest finantseerimisest. Mida kaugemal on näitajad riskijoonest (väljaspool), seda suurem on KOVi tulubaasi sõltuvus välistest rahastamisallikatest, mille puudumisel võimekus iseseisvalt hakkama saada võib sattuda ohtu.
3.1 mittesihtotstarbeliste tulude osatähtsus põhitegevuse tuludest	(põhitegevuse tulud – saadud toetused (v.a tasandusfond ja väikesaarte toetus)) ÷ põhitegevuse tulud	Näitaja kirjeldab, kui suure osa moodustavad mittesihtotstarbelised tulud põhitegevuse tuludest. Mida kaugemal on näitaja riskijoonest (väljaspool), seda suurem on KOVi tulubaasi sõltuvus välistest rahastamisallikatest.

Näitaja	Valem	Näitaja kirjeldus ja seos RISKIJOONEGA
3.2 omatulude suhe tegevuskuludesse	(sissetulekud – saadud toetused) ÷ tegevuskulud	Näitaja kirjeldab KOVi omatulude suhet tegevuskuludesse. Mida kaugemal on näitaja riskijoonest (väljaspool), seda suurem on KOVi sõltuvus tegevuskulude rahastamisel välistest rahastamisallikatest.
3.3 omatuludest teostatud investeringute osatähtsus koguinvesteringutest	(investeringukulud – põhivara soetuse toetus) ÷ investeringukulud	Näitaja kirjeldab KOVi sõltuvust välistest rahastamisallikatest investeringute ellu viimisel. Mida kaugemal on näitaja riskijoonest (väljaspool), seda suuremal määral toetub KOVi taristu arendamine välistele rahastamisallikatele.
4. Paindlikkus		Paindlikkuse näitajad kirjeldavad võimet reageerida ootamatutele finantsolukordadele. Mida kaugemal on näitajad riskijoonest (väljaspool), seda vähem on KOVil võimekust, et reageerida ootamatutele finantsväljakutsetele.
4.1 juhtimiskulude suhe põhitegevuse tuludesse	üldvalitsemise juhtimiskulud ÷ põhitegevuse tulud	Näitaja kirjeldab, kui suure osa moodustavad üldvalitsemise juhtimiskulud põhitegevuse tuludest. Mida kaugemal on näitaja riskijoonest (väljaspool), seda ebaefektiivsem on KOVi igapäevatöö korraldus.
4.2 likviidsete varade suhe põhitegevuse kuludesse	likviidsed varad ÷ põhitegevuse kulud	Näitaja kirjeldab, kui suure osa põhitegevuse kuludest on KOV võimeline likviidsete varade arvelt katma. Mida kaugemal on näitaja riskijoonest (väljaspool), seda suurem on oht, et põhitegevuse tulude ootamatul vähenemisel puudub KOVil likviidsus, et enda põhitegevuse kulusid reservide arvelt katta.
4.3 põhitegevuse tulemi osatähtsus põhitegevuse tuludest	põhitegevuse tulem ÷ põhitegevuse tulud	Näitaja kirjeldab KOVi omafinantseerimisvõimekust ning peegeldab võimet reageerida ootamatutele finantsväljakutsetele. Mida kaugemal on näitaja riskijoonest (väljaspool), seda nõrgem on KOVi positsioon omavahenditest investeringuid teostada ja ootamatutes finantsolukordades iseseisvalt hakkama saada.
4.4 majandamiskulude suhe põhitegevuse tuludesse	majandamiskulud (<i>v.a teenuste sisseostmisega seotud personalikulud</i>) ÷ põhitegevuse tulud	Näitaja kirjeldab, kui suure osa moodustavad majandamiskulud põhitegevuse tuludest. Mida kaugemal on näitaja riskijoonest (väljaspool), seda jäigem on KOVi põhitegevuse kulude struktuur ning põhitegevuse tulude ootamatul vähenemisel võib tekkida raskusi põhitegevuse kulude kiireks vähendamiseks, et reageerida ootamatutele finantsolukordadele.
4.5 10-lt suurimalt tööandjalt laekunud tulumaksu osatähtsus	10 suurimalt tööandjalt laekunud tulumaks ÷ kogu laekunud tulumaks	Näitaja kirjeldab KOVi tulumaksu laekumise sõltuvust üksikute ettevõtjate tegevusest. Mida kaugemal on näitaja riskijoonest (väljaspool), seda suurem osa KOVi maksumaksjatest saavad töötasu ühe tööandja käest, mis paneb tulubaasi suurde sõltuvusse üksikute tööandjate tegevusest.
5. Jätkusuutlikkus		Jätkusuutlikkus näitajad kirjeldavad suutlikkust pakkuda kvaliteetseid avalikke teenuseid nii praegu kui ka tulevikus. Mida kaugemal on näitajad riskijoonest (väljaspool), seda suurem on oht, et KOV on pikas perspektiivis finantsiliselt jätkusuutmatu.

Näitaja	Valem	Näitaja kirjeldus ja seos RISKIJOONEGA
5.1 põhitegevuse tulude reaaluurdekasvu indeks	$((\text{põhitegevuse tulud}_n - \text{põhitegevuse tulud}_{n-1}) \div \text{põhitegevuse tulud}_{n-1}) \div (\text{kaalutud keskmine (THI+EHI+keskmise palga kasvu indeks)})$	Näitaja kirjeldab põhitegevuse tulude reaaluurdekasvu. Mida kaugemal on näitaja riskijoonest (väljaspool), seda aeglasem on KOVi põhitegevuse tulude kasv võrreldes riiklike üldnäitajate kasvuga.
5.2 KOVi valitsussektori töötajate osatähtsus KOVi maksumaksjatest	$\text{KOVi (sh SA, MTÜ) valitsussektori töötajate arv} \div \text{maksumaksjate arv}$	Näitaja kirjeldab KOVi valitsussektoris töötavate maksumaksjate osatähtsus KOVi maksumaksjatest. Mida kaugemal on näitaja riskijoonest (väljaspool), seda madalam on KOVi kui ettevõtluskeskkonna atraktiivsus ettevõtjate seas.
5.3 KOVi töötajate (v.a juhid) töötasu suhe KOVi elanike keskmisesse sissetulekusse ja kõikide KOV töötajate keskmisesse töötasusse	$50\% * \text{KOVi töötajate (v.a juhid) töötasu} \div (\text{väljamaksed füüsilistele isikutele} \div \text{maksumaksjate arv}) + 50\% * \text{KOVi töötajate (v.a juhid) töötasu} \div \text{KOV töötajate töötasu Eesti keskmine}$	Näitaja kirjeldab KOVi kõigi töötajate (v.a juhid) sissetulekute suhet KOVi elanike keskmisesse sissetulekusse ning kõigi Eesti KOV töötajate keskmisesse töötasusse. Mida kaugemal on näitaja riskijoonest (väljaspool), seda suurem on tööjõukulude tõstmise surve eelarves ning madalam konkurentsivõime tööturul ja teiste KOVide töötajate hulgast kõrge kvalifikatsiooniga spetsialiste värvata.
5.4 põhitegevuse tulemi suhe materiaalse põhivara amortisatsioonikulusse	$\text{põhitegevuse tulemi} \div \text{materiaalse põhivara amortisatsioon}$	Näitaja kirjeldab KOVi omafinantseerimisvõimekust olemasoleva materiaalse põhivara seisundi säilitamiseks. Mida kaugemal on näitaja riskijoonest (väljaspool), seda suurem on oht, et väliste rahastamisallikate puudumisel ei suuda KOV omavahenditest materiaalse põhivara asendusinvesteeringuid teostada.

Andmed pärinevad Rahandusministeeriumi kodulehelt ning riigiraha.fin.ee portaalist.

4.3. Eelarvestrateegia alused ja põhilised finantsnäitajad

Eelarvestrateegia aluseks on järgmised eeldused:

- SKP reaalkasv prognoosiperioodil on keskmiselt 2,6% aastas;
- Tarbijahinnaindeks (THI) on vahemikus 2-2,2%;
- Maksumaksjate arv püsib stabiilne järgides Eesti keskmist trendi;
- Keskmise palga nominaalkasv on ligi 5% aastas järgides Eesti keskmist trendi;
- Residendist füüsiliste isikute maksustatavast tulust (arvestamata TMS 4. peatükis sätestatud mahaarvamisi) laekub maksumaksja elukohajärgsele kohaliku omavalitsuse üksusele alates 2020. a 11,96%;
- 02.01.2019. a jõustus rahvastikuregistri seadus (RRS) uues sõnastuses, millega seoses muutusid KOVi täpsusega aadressiväljad rahvastikuregistris tühjaks;
- Maamaksuäär on alates 2020. a 2,5% maa maksustamishinnast;
- Uusi kohalikke makse vaadeldaval perioodil ei kehtestata;
- Sõltuvate üksuste (vt joonealune märkus nr 5 lk 9) koosseis eelarvestrateegia perioodil ei muutu;
- Toetusfondi summad baseeruvad infol, mis oli enne riigi eelarvestrateegia vastuvõtmist. Omavalitsuste toetuste summad täpsustuvad 2019. a sügisprognoosi järgselt 2020. a riigieelarve eelnõu koostamisel. Täpsema info ilmnemisel korrigeeritakse vajadusel eelarvestrateegiat pärast selle avalikul väljapanekul viibimist.

Ülaltoodud eeldustel baseeruvad põhilised finantsnäitajad on esitatud alljärgnevas tabelis.

	2020	2021	2022	2023
Põhitegevuse tulud kokku	171 164 000	178 355 000	186 429 000	196 810 000
Maksutulud	94 175 000	98 651 000	103 165 000	107 885 000
sh tulumaks	90 805 000	95 251 000	99 733 000	104 421 000
sh maamaks	1 849 000	1 849 000	1 849 000	1 849 000
sh muud maksutulud	1 521 000	1 551 000	1 583 000	1 615 000
Tulud kaupade ja teenuste müügist	18 660 000	19 033 000	19 412 000	19 800 000
Saadavad toetused tegevuskuludeks	57 430 000	59 761 000	62 932 000	68 194 000
sh tasandusfond	6 308 000	5 033 000	4 529 000	4 113 000
sh toetusfond	38 768 000	41 207 000	43 811 000	46 592 000
sh muud saadud toetused tegevuskuludeks	12 354 000	13 521 000	14 592 000	17 489 000
Muud tegevustulud	899 000	910 000	920 000	931 000
Põhitegevuse kulud kokku	161 685 000	167 043 000	173 467 000	181 888 000
Antavad toetused tegevuskuludeks	19 734 000	20 388 000	21 172 000	22 200 000
Muud tegevuskulud	141 951 000	146 655 000	152 295 000	159 688 000
sh personalikulud	84 819 000	87 630 000	91 000 000	95 417 000
sh majandamiskulud	56 604 000	58 480 000	60 729 000	63 677 000
sh muud kulud	528 000	545 000	566 000	594 000
Põhitegevuse tulem	9 479 000	11 312 000	12 962 000	14 922 000
Investeeringustegevus kokku	-26 446 000	-16 144 000	-16 685 000	-16 458 000
Põhivara müük (+)	2 300 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000
Põhivara soetus (-)	-33 068 000	-21 352 000	-20 793 000	-20 566 000
Põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine (+)	5 614 000	5 500 000	4 500 000	4 500 000
Põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine (-)	-706 000	-706 000	-706 000	-706 000
Finantstulud (+)	514 000	514 000	514 000	514 000
Finantskulud (-)	-1 100 000	-1 100 000	-1 200 000	-1 200 000
Eelarve tulem	-16 967 000	-4 832 000	-3 723 000	-1 536 000
Finantseerimistegevus	11 967 000	4 832 000	3 723 000	1 536 000
Kohustuste võtmine (+)	18 967 000	21 832 000	9 723 000	7 536 000
Kohustuste tasumine (-)	-7 000 000	-17 000 000	-6 000 000	-6 000 000
Likviidsete varade muutus	-5 000 000	0	0	0

	2020	2021	2022	2023
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	0	0	0	0
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	97 222 965	102 054 965	105 777 965	107 313 965
Netovõlakoormus (eurodes)	97 222 966	102 054 966	105 777 966	107 313 966
Netovõlakoormus (%)	56,8%	57,2%	56,7%	54,5%
Netovõlakoormuse ülemmäär (eurodes)	102 698 400	107 013 000	111 857 400	118 086 000
Netovõlakoormuse individuaalne ülemmäär (%)	60,0%	60,0%	60,0%	60,0%
Vaba netovõlakoormus (eurodes)	5 475 434	4 958 034	6 079 434	10 772 034

Peatükkides 4.4 – 4.5 on esitatud tulude ja kulude detailsem ülevaade. Kõigepealt on aga toodud olulisemate linna finantspositsiooni iseloomustavate finantsnäitajate – põhitegevuse tulemi, eelarve tulemi ja netovõlakoormuse – detailsem analüüs.

✓ Põhitegevuse tulem

Põhitegevuse tulem on põhitegevuse tulude³ ja põhitegevuse kulude⁴ vahe. Vastavalt KOFS § 33 lg-le 2 ei tohi põhitegevuse tulemi väärtus aruandeaasta lõpu seisuga olla väiksem kui null. KOFS § 33 lg 3 lubab erandjuhuna põhitegevuse tulemi negatiivse väärtuse tingimusel, et eelnenud aasta põhitegevuse tulem oli positiivne.

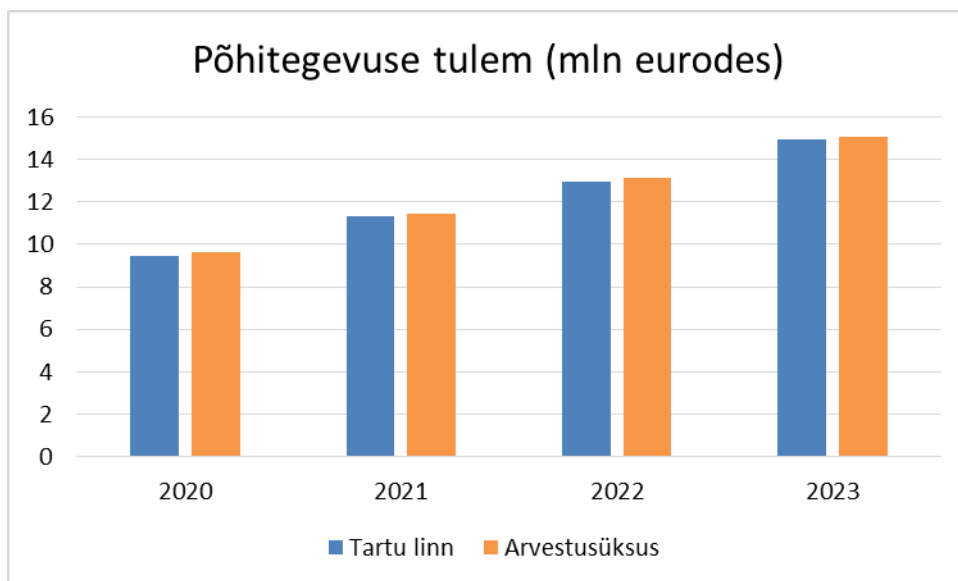
Põhitegevuse tulemi kirjeldatud KOFS-i kriteeriumid kehtivad nii kohaliku omavalitsuse üksuse kui ka kohaliku omavalitsuse üksuse arvestusüksuse kohta. Arvestusüksusesse kuuluvad KOFS § 2 kohaselt kohaliku omavalitsuse üksus (Tartu linn) ja temast sõltuv üksus.⁵ Tartu linna arvestusüksusesse kuuluvad SA Tartu Kultuurkapital, SA Tartu Vaimse Tervise Hooldekeskus, SA Tartumaa Turism, SA Tartu Loomemajanduskeskus, SA Tartu Perekodu Käopesa, SA Tartu Keskkonnahariduse Keskus ja SA Tartu Eluasemefond. Ülejäänud Tartu LV konsolideerimisgruppi kuuluvad ühingud ei ole sõltuvad üksused KOFS-is toodud tähenduses.

Põhitegevuse tulem on oluline finantsnäitaja. Kui põhitegevuse tulemi väärtus on negatiivne, siis see tähendab, et omavalitsus ei suuda katta jooksvate tulude arvelt jooksvaid kulusid. Sellisel juhul finantseeritakse näiteks põhitegevuse kulusid põhivara müügi ja reserve arvelt. Ühekordsete tulude arvelt põhitegevuse kulude finantseerimine pikemal perioodil on riskantne ning nende tulude kehvema laekumise korral võib tekkida oht sattuda finantsraskustesse.

³ Regulaarsed tavapärased tulud. Siia ei kuulu nt vara müük jms ühekordsed tulud.

⁴ Regulaarsed tavapärased kulud. Siia ei kuulu investeringud (need on ühekordsed konkreetsele investeerimist vajavale objektile tehtavad kulud).

⁵ Sõltuv üksus on raamatupidamise seaduse mõistes kohaliku omavalitsuse üksuse otsese või kaudse valitseva mõju all olev üksus, kes on saanud kohaliku omavalitsuse üksuselt, riigilt, muult avalik-õiguslikult juriidiliselt isikult või eelnimetatud isikute valitseva mõju all olevatelt üksustelt üle poole tuludest või kes on saanud toetust ja renditulu kohaliku omavalitsuse üksustelt ja nende valitseva mõju all olevatelt üksustelt rohkem kui 10 protsenti vastava aasta põhitegevuse tuludest.

	2020	2021	2022	2023
Põhitegevuse tulude kasv (%)	5%	4%	5%	6%
Põhitegevuse kulude kasv (%)	7%	3%	4%	5%

Tartu linna ning ka arvestusüksuse põhitegevuse tulem on olnud varem ning on planeeritud ka kogu eelarvestrateegia perioodi kindlalt positiivne. Nagu ülaltoodud graafikult näha on arvestusüksuse põhitegevuse tulem ligilähedane Tartu linna vastava näitajaga. Seega on sõltuvate üksuste põhitegevuse tulem kokku ligikaudu tasakaalus – vastav näitaja on ligi 0,2 mln eurot ning on prognoositud ligilähedaselt sellisena kogu eelarvestrateegia perioodi jooksul.

Perioodi esimesel aastal on põhitegevuse tulem varasemate aastatega võrreldes väike, mis omab negatiivset mõju ka eelarve tulemile. Põhitegevuse tulem on nimetatud aastal väike eelkõige põhitegevuse kulude kiire kasvu tõttu, mis tuleneb põhiliselt hariduse valdkonna kulude tuntavast kasvust. Kasvu peamiseks põhjuseks on haridustöötajate palgataseme tõus.⁶ Järgnevatel aastatel pidurdub põhitegevuse kulude kasv oluliselt. Põhitegevuse kulude detailsem ülevaade on esitatud eelarvestrateegia 5. osas. Eelarvestrateegia perioodi jooksul põhitegevuse tulem kasvab, mis võimaldab suunata rohkem vahendeid investeerimiseks. Põhitegevuse tulemi paranemine vähendab ka eelarvedefitsiiti ning pidurdab seeläbi laenukohustuste kasvu.

✓ Eelarve tulem

Tartu linn lähtub vastutsükklilise eelarvepoliitika põhimõtetest. See eeldab „headel aegadel“ ülejäägis eelarvet võimaldamaks „keerulistel aegadel“ defitsiitset kulutamist. Selline majandusteoorias tunnustatud lähenemine toetab finantsilist jätkusuutlikkust paljudeks tulevasteks aastateks.

Siiski on oluline mainida, et eelarve tasakaal on mõneti vastuoluline teema, mille puhul tipp-poliitikute ning -majandusteadlaste vaated võivad kardinaalselt lahknedada. Tartu linna lähenemine on eri koolkondade vaate suhtes üpris keskteks.

Ülaltoodud linna rakendatava normativistliku mõttemudeliga konkureerib teatud mõttes positivistlik lähenemine. Finantseesmärkide seadmisel on oluline nende kooskõla reaalse ümbritseva

⁶ Haridustöötajate palgatõus võib RES rahaliste vahendite prognoosi valguses ära jääda (vt selgitust eelarvestrateegia 1. lk viimases lõigus).

majanduskeskkonnaga. Esiteks omab endiselt teatavat mõju 2008. a majanduskriis. Kuigi kriis ise on praeguseks juba aastaid selja taga, ei ole kõik selle järelmid veel möödas. Kuna kriisi ajal ei olnud tulubaasi languse tõttu võimalik soovitud mahus investeerida, tõusis seetõttu tulevaste perioodide investeerimisvajadus. Teiseks piirab kohaliku omavalitsuse (KOV) üksuste finantsautonoomiat juba palju aastaid subsidiaarsprintsipi⁷ eirav keskvalitsuse poliitika. Riigikontroll on 2017. a raportis juhtinud tähelepanu mitmetele omavalitsuste rahastamissüsteemi puudustele. Eelkõige on probleemiks, et omavalitsused saavad mõjutada vaid väikest osa oma tuludest, nende võimalused ise tulu teenida on piiratud ning vahendid jagunevad omavalitsuste vahel ebaühtlaselt.⁸ Eesti KOVide finantsautonoomia pole mitte lihtsalt madalam kui OECD riikides keskmiselt, vaid küsitav on, kas KOVide rahastamine on piisav Eesti Vabariigi Põhiseaduse (PS) ning Euroopa kohaliku omavalitsuse harta mõttes. PS § 154 ja §-d 157-160 tõlgendatuna koos hartaga annavad omavalitsusüksustele mitmed õigused. Finantsjuhtimise seisukohalt on oluline eelkõige kohalike omavalitsuste finantsgarantii. KOV üksuste rahalised vahendid peavad olema vastavuses neile põhiseaduse ja seadusandlusega seatud kohustustega. Seetõttu eeldab PS § 154 lg-s 1 sätestatud enesekorraldusõigus juba olemuslikult, et omavalitsusüksustele oleks tagatud õigus piisavatele rahalistele vahenditele omavalitsuslike ülesannete täitmiseks. Seejuures peab kõnealuse õiguse kohaselt olema tagatud nii seadusest tulenevate kui ka muude, seadusega sätestamata omavalitsuslike ülesannete piisav rahastatus. PS § 154 lg 1 sellist tõlgendust toetab harta artikkel 9, mis nõuab, et kohalikel võimuorganitel oleks riikliku majanduspoliitika raames õigus piisavatele rahalistele vahenditele, mida nad võivad oma volituste piires vabalt kasutada (lg 1), ning et kohalike võimuorganite rahalised vahendid oleksid vastavuses neile põhiseaduse ja seadusandlusega seatud kohustustega (lg 2). Eesti tunnustatuid KOV õiguse eksperte, õiguskantsleri vanemnõunik Vallo Olle on aga leidnud, et tegelikkuses ei ole KOV-ide rahastamine PS ja harta mõttes piisav.⁹

Omavalitsusüksuste õigusele piisavatele rahalistele vahenditele omavalitsuslike ülesannete täitmiseks vastab riigi kohustus luua selleks sobiv rahastamissüsteem. Praktikas ei ole riik sellist süsteemi siiani loonud, kuigi sellise tegevusetuse vastuolu põhiseadusega tuvastas Riigikohus juba 2010. a (RKÜK 16.03.2010. a otsus nr 3-4-1-8-09).¹⁰

Omavalitsuste rahastamismudeli puudused on oluliseks takistuseks vastutsüklilise eelarvepoliitika põhimõtete puhtal kujul järgimisel. Linna hea finantspositsioon ei ole eesmärk omaette ning see konkureerib tartlastele avalike hüviste pakkumise vajadusega. Käesolevas eelarvestrateegias on püütud leida lähenemine, mis kõige paremini vastab reaalsele Tartu linna vajadustele. 2020. a on kavandatud eelarve tuleml -17 mln eurot (täpsemaid numbreid vt p 4.3 alguses olevast tabelist). Eelarve tulemi absoluutväärtus moodustab ilma finantseerimistegevust arvestamata leitud eelarve mahust 9%. Defitsiidi põhjuseks on osalt ülalnimetatud haridustöötajate palgakasvu vajadus (vt täpsemalt eelarvestrateegia 4. osast, aga ka selgitust eelarvestrateegia 1. lk viimases lõigus) ning osalt ka oluliste investeringute vajadus, mille puhul võib eeldada, et rahaline kulu saab korvatud kaasneva sotsiaalse kasuga. Keskpikas perspektiivis peab Tartu eelarve tasakaalu oluliseks. Eelarvestrateegias on

⁷ Subsidiaarsuse ehk lähimuspõhimõtte kohaselt tuleb poliitilised otsused teha madalaimal võimalikul haldustasandil ehk võimalikult lähedal kodanikele.

⁸ Lähitulevikus on Vabariigi Valitsusel kavas siiski omavalitsustele laekuva tulumaksuosa ja tasandusfondi suurendamist.

⁹ V. Olle. Arvamus omavalitsuskorralduse reformi seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsuse põhiseaduspärasuse kohta. 2013, lk 8.

¹⁰ Riigikohus tunnistas põhiseadusega vastuolus olevaks selliste õigustloovate aktide andmata jätmise, mis sätestaksid, millised seadusega kohaliku omavalitsuse üksustele pandud kohustused on omavalitsuslikud ja millised riiklikud, ning mis eristaksid kohaliku omavalitsuse üksustele kohaliku elu küsimuste otsustamiseks ja korraldamiseks ette nähtud raha riiklike kohustuste täitmiseks mõeldud rahast ning näeksid ette kohaliku omavalitsuse üksustele seadusega pandud riiklike kohustuste rahastamise riigieelarvest.

kavandatud liikumine eelarve tasakaalu suunas. Perioodi viimasel aastal moodustab defitsiit 1% eelarve mahust. See kinnitab vastutsüklilise eelarvepoliitika põhimõtete tunnustamist ning loob baasi linna finantspositsiooni paranemisele.

✓ Netovõlakoorumus

PS § 154 lg 1 keskmes olev KOV üksuse enesekorraldusõigus sisaldab õigust iseseisvalt otsustada võlakohustuste võtmise üle. Seda toetab ka Euroopa Kohaliku Omavalitsuse Harta art 9 lg 8. Võlakohustuste võtmiseta võib mõne omavalitsusliku ülesande täitmine olla oluliselt raskem, kuid teiselt poolt mõjutab võlakohustuste võtmine kohaliku eelarve puudujäägi kujunemist.

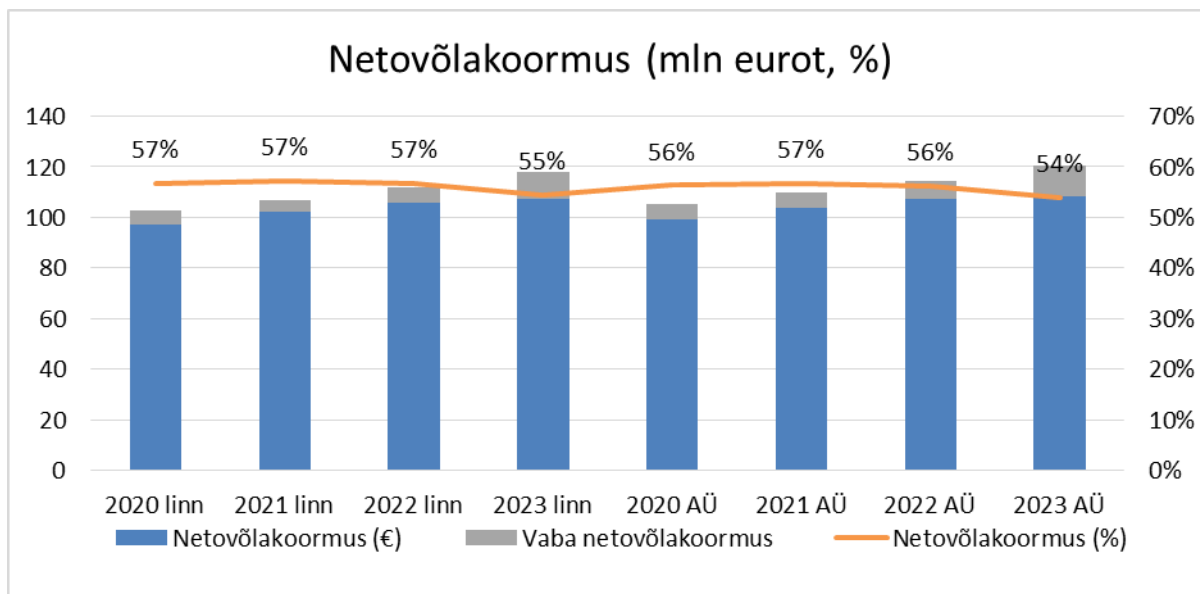
Analüüsid ei kasutata siinkohal mitte lihtsalt laenukohustuste kogusummat, vaid nn netovõlakoorumust nagu selle defineerib KOFs. Netovõlakoorumus on võlakohustuste (võlakohustused sisaldavad kõiki laenukohustusi pluss teatavad täiendavad kohustused)¹¹ suuruse ja likviidsete varade¹² kogusumma vahe. Võlakoorumuse arvestamisel on lähtutud netoarvestuse põhimõttest, et suuremas summas likviidsete vahendite olemasolul saaks omavalitsusüksustele võimaldada suuremas summas kohustuste võtmist. Netovõlakoorumuse arvestus tagab adekvaatsema pildi tegelikust finantsseisust, sest mõõtmise hetkel arvestatakse sellega, kas kohustuste, mille täitmise tähtaeg saabub näiteks paar päeva hiljem, tasumiseks on omavalitsusüksusel vahendid kassas või hoiustel olemas. Lisaks võimaldab likviidsete vahendite arvesse võtmine tagada, et kriitilise piiri lähedal omavalitsusüksused ei kuluta laekunud raha koheselt ära, vaid piirangutest kinnipidamiseks jälgivad kulude tegemist, kassas ja hoiustel olevat raha hulka ning võlakohustuste seisu.

Vastavalt KOFsi §-le 34 võib netovõlakoorumus aruandeaasta lõpul ulatuda lõppenud aruandeaasta põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude kuuekordse vaheni, kuid ei tohi ületada sama aruandeaasta põhitegevuse tulude kogusummat. Kui põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude kuuekordne vahe on väiksem kui 60 protsenti vastava aruandeaasta põhitegevuse tuludest, võib netovõlakoorumus ulatuda kuni 60 protsendini vastava aruandeaasta põhitegevuse tuludest. Seega on netovõlakoorumuse ülemmäär iga konkreetse kohaliku omavalitsuse üksuse puhul erinev. Maksimalne lubatav netovõlakoorumus võib olla vahemikus 60% kuni 100% põhitegevuse tuludest, kusjuures konkreetne piir sõltub kohaliku omavalitsuse üksuse omafinantseerimisvõimekusest. Madala omafinantseerimisvõimekuse korral võib võlakoorumus olla 60% põhitegevuse tuludest. Parema omafinantseerimisvõimekusega kohaliku omavalitsuse üksustel on see näitaja kõrgem, kuid ei saa ületada põhitegevuse tulude mahtu.

Põhitegevuse tulemi kõrval on netovõlakoorumus teine KOFs-is sätestatud finantsdistsipliini näitaja, mille puhul piirangud kehtivad nii kohaliku omavalitsuse üksuse (alljärgneval graafikul „linn“) kui kohaliku omavalitsuse üksuse arvestusüksuse (alljärgneval graafikul „AÜ“) jaoks.

¹¹ Võlakohustustena võetakse arvesse järgmised bilansis kajastatud kohustused: 1) võetud laenud; 2) kapitalirendi- ja faktooringukohustused; 3) emiteeritud võlakirjad; 4) tasumise tähtajaks täitmata jäänud kohustused; 5) saadud toetuste tagasimakse kohustused; 6) toetusteks saadud ettemaksud; 7) toetuste andmise kohustused; 8) pikaajalised võlad tarnijatele; 9) teenuste kontsessioonikokkuleppes tekivad kohustused; 10) muud pikaajalised kohustused, mis nõuavad tulevikus raha väljamaksmist.

¹² Raha ja raha ekvivalendid.

Tartu linn on seni suutnud vältida võlakoormuse kiiret kasvu. Käesoleva eelarvestrateegia kohaselt kasvab võlakoormus perioodi alguses küll kiiresti, kuid seejärel kasv stabiliseerub. Võla absoluutsummast olulisem on selle suhe põhitegevuse tuludesse. Netovõlakoormuse protsent ehk netovõlakoormuse osakaal põhitegevuse tuludest kasvab 2020. a oluliselt, kuid on strateegia viimastel aastatel langeva trendiga. Seetõttu suureneb ka vaba netovõlakoormus ehk potentsiaalselt võimalik summa, mis linnal on võimalik juurde laenata KOFIS-is sätestatud kriteeriumide raames püsides. Tartu linn on lähiminevikus laenanud ning kavandab ka eelarvestrateegia perioodil laenata vaid investeerimiseks ja/või olemasolevate laenukohustuste refinantseerimiseks.

4.4. Tulud

Tulud jagunevad KOFSi alusel põhi- ja investeerimistegevuse tuludeks. **Põhitegevuse tulud** on prognoositud makromajanduslike põhinäitajate alusel. Nende näitajate konkreetsed väärtused ning eeldused üldise majanduskeskkonna kohta põhinevad Maailmapanga, IMFi, OECD, Euroopa Komisjoni, EV Rahandusministeeriumi ja Eesti Panga prognoosidel ning on esitatud järgnevas tabelis.

	2019	2020	2021	2022	2023
SKP reaalkasv	3,1%	2,7%	2,6%	2,6%	2,5%
Tarbijahinnaindeks	2,1%	2,2%	2,0%	2,0%	2,0%
Hõive kasv	0,9%	0,0%	-0,1%	-0,2%	-0,2%
Palga nominaalkasv	6,4%	5,2%	5,0%	4,9%	4,9%

Enamike tulude kasv on prognoositud THI alusel. Tulumaksu laekumine sõltub tööturu muutustest, mistõttu on see prognoositud hõive ja palgataseme prognoosi alusel. 2020. a on ettenähtud maamaksust tulenevate tulude väike kasv seoses maamaksumäära tõstmisega. Tasandusfondi eraldised Tartu linnale eeloleval perioodil vähenevad uue rahvastikuregistri seaduse muudatuse tõttu, mis jõustus 02.01.2019. Toetusfondist hariduskuludeks on arvestatud esimesel aastal 8% ning edaspidi 7% kasv.¹³ Tegevustoetuse kasvu panustab „Tartu 2024“ Euroopa Kultuuripealinna projekt, kus toetust on ettenähtud riigilt, teistest Lõuna-Eesti kohalikest omavalitsustelt, Euroopa Liidust ning erasektorist.

Põhitegevuse tulude prognoositavad väärtused on esitatud alljärgnevas tabelis.

Tartu	2020	2021	2022	2023
Põhitegevuse tulud kokku	171 164 000	178 355 000	186 429 000	196 810 000
Maksutulud	94 175 000	98 651 000	103 165 000	107 885 000
tulumaks	90 805 000	95 251 000	99 733 000	104 421 000
maamaks	1 849 000	1 849 000	1 849 000	1 849 000
reklaamimaks	468 000	477 000	487 000	497 000
teede ja tänavate sulgemise maks	184 000	188 000	192 000	196 000
parkimistasu	869 000	886 000	904 000	922 000
Tulud kaupade ja teenuste müügist	18 660 000	19 033 000	19 412 000	19 800 000
Riigilõiv	102 000	104 000	106 000	108 000
Tulud majandustegevusest	15 912 000	16 230 000	16 553 000	16 884 000
<i>tulud haridusalasest tegevusest</i>	10 315 000	10 521 000	10 731 000	10 946 000
<i>tulud kultuuri- ja kunstialasest tegevusest</i>	379 000	387 000	395 000	403 000
<i>tulud spordi- ja puhkealasest tegevusest</i>	1 146 000	1 169 000	1 192 000	1 216 000
<i>tulud sotsiaalialasest tegevusest</i>	1 382 000	1 410 000	1 438 000	1 467 000
<i>tulud keskkonnaalasest tegevusest</i>	14 000	14 000	14 000	14 000
<i>tulud transpordialasest tegevusest</i>	2 657 000	2 710 000	2 764 000	2 819 000
<i>tulud üldvalitsemisest</i>	19 000	19 000	19 000	19 000
Üür ja rent	2 436 000	2 485 000	2 535 000	2 586 000
Õiguste müük	152 000	155 000	158 000	161 000
Muu toodete ja teenuste müük	58 000	59 000	60 000	61 000
Saadavad toetused jooksvateks kuludeks	57 430 000	59 761 000	62 932 000	68 194 000
tasandusfond (lg 1)	6 308 000	5 033 000	4 529 000	4 113 000
toetusfond (lg 2)	38 768 000	41 207 000	43 811 000	46 592 000
tegevustoetus	9 990 000	11 110 000	12 133 000	14 981 000
sihtfinantseerimine tegevuskuludeks	2 364 000	2 411 000	2 459 000	2 508 000
Muud tegevustulud	899 000	910 000	920 000	931 000
Tasu vee erikasutusest	190 000	190 000	190 000	190 000
Trahvid	509 000	520 000	530 000	541 000
Muud	200 000	200 000	200 000	200 000

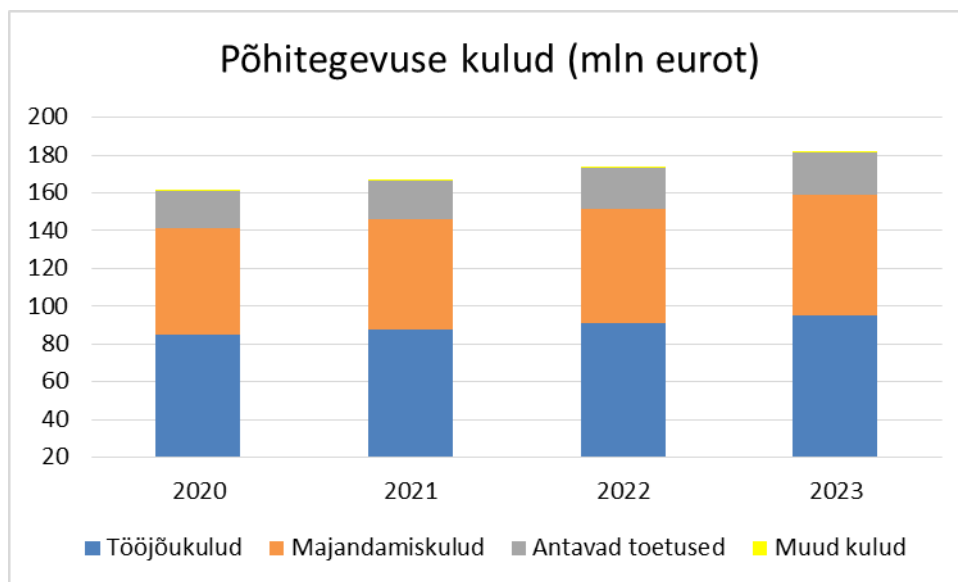
¹³ Vt selgitust RES sihttaseme ja prognoositava saavutustaseme erinevusest strateegia 1. lk viimases lõigus.

Lisaks ülaltoodud põhitegevuse tuludele laekuvad Tartu linna eelarvesse ka **investeeringustegevuse tulud**. Põhi- ja investeeringustegevuse eristamine annab selge ülevaate investeeringussuutlikkusest ja laenu võtmise võimekusest ning parandab eelarve läbipaistvust. Investeeringustegevuse tulud on varade müük, finantstulud ning suurimana põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine. Viimase näol on tegemist investeeringuteks saadud toetustega. Toetuste põhiallikaks on EL struktuuritoetuse meetmed. Käesoleva strateegia perioodil on ettenähtud toetuste mõnevõrra vähenemine seoses Euroopa Liidu eelarveperioodi 2014-2020 lõppemisega. Järgmisel, 2021. aastal algaval perioodil on prognooside kohaselt Eestil kasutada vähem toetusrahaseid. Täpsemalt on meetmete sisu ning nende kaudu saadavad toetused avatud „Investeeringustegevuse“ peatükis. Täpsemad investeeringustegevuse tulude numbrid on esitatud p 4.3 alguses olevas tabelis.

4.5. Kulud

Kulude prioriseerimisel on aluseks arengukava II osas sätestatud strateegilised eesmärgid ja III osas esitatud tegevused arvestades seejuures arengukava I osas toodud oluliste väljakutsetega. Kulud jagunevad põhitegevuse kuludeks ja investeeringustegevuse kuludeks

4.5.1. Põhitegevuse kulud

Kulude kasv on 2020. a prognoositud struktuuriüksuste spetsialistide hinnatava vajaduse alusel, edaspidi THI alusel (va töajukulud, mille kasv on arvatud prognoositava palgataseme tõusu alusel) võttes arvesse olulisemaid sisemisi muutusi. Põhitegevuskulude kavandamisel on lähtutud põhimõttest, et linna põhitegevuse tulem ajas kasvaks.

Eesti keskmiseks palgakasvuks on vaadeldaval perioodil prognoositud keskmiselt 5% aastas. Linna töajukulust üle kolmveerandi moodustab haridusasutuste töajukulu. Kooliõpetajate palgaraha tuleb riigieelarvest, omavalitsused finantseerivad abipersonali ja lasteaedade õpetajate töajukulu. Lasteaiaõpetaja töötasu on eesmärgina 90% kooliõpetaja palgast tulenevalt Vabariigi Valitsuse 06.02.2015 a. määruse nr 16 „Riigieelarve seaduses kohaliku omavalitsuse üksustele määratud toetusfondi vahendite jaotamise ja kasutamise tingimused ja kord“ § 1² lg 3 p-st 3. Nimetatud normist tulenevalt on magistriskraadiga või sellega võrdsustatud tasemega lasteaiaõpetaja palgatase kavandatud 100% üldhariduskooli õpetaja töötasu alammäärast. Logopeedide ja eripedagoogide, õpetaja abide ning munitsipaalhoidudes hoidjate töötasu on sõltuvuses õpetajate palga alammäärast.

Konkurentsivõimeline palgatase haridusasutustes aitab saavutada „Kooli- ja teadmuslinna“ strateegilist eesmärki tuua ja säilitada haridus- ja teadusasutustes väga head pedagoogid, tippteadlased ja -õppejõud.

Eelarvestrateegia koostamise lõppstaadiumis on selgunud ootamatu keskvalitsuse kava haridustöötajate palkasid 2020. a mitte tõsta.¹⁴ Eelarvestrateegia koostamise hetkeks ei olnud tegemist veel lõpliku otsusega, vaid see oli lükatud Rahandusministeeriumi majandusprognooosi järgsesse aega. Käesolevas eelarvestrateegias ei ole nimetatud keskvalitsuse kavaga selle ebakindluse tõttu arvestatud – strateegias on hetkel kavandatud õpetajatele oluline palgatõus toetusfondi vahendite arvelt. Kindlama info olemasolul muudetakse eelarvestrateegiat muudatusettepanekuga pärast selle avalikul väljapanekul olekut. Seega lõplik otsus õpetajate palkade osas tehakse vastavalt keskvalitsuse kavale. Üldistatult suurendab õpetajate palgatõus lihtsalt linnaeelarve mahtu, kuid ei mõjuta eelarvetasakaalu, mistõttu eelarvestrateegia olulised finantsnäitajad keskvalitsuse otsusest ei sõltu.

Tulenevalt linna elanike demograafilisest struktuurist kasvab eelarvestrateegia perioodil õpilaste üldine arv, aga esimesse klassi astuvate laste arv hakkab veidi kahanema ja jäädes tulevikus ligi 1200 lapseni aastas. Õpilaste üldine arv kasvab seetõttu, et koolitulistate arv on suurem kui põhikooli lõpetajate arv, samuti hakkab kasvama gümnaasiumi õpilaste arv. See toob kaasa pearahapõhiste komponentide suurenemise.

Koolidele pindade lisandumine suurendab kommunaalkulusid. Kasvab erakoolide toetus vastavalt Tartu Linnavolikogu 16.05.2019 a. määrusele nr 66 „Eraüldhariduskooli toetus“. Jätkatakse koostööd Tartu Ülikooliga linnale ning ülikoolile oluliste objektide ja tegevuste toetamisel.

Lisaks kooli- ja koolieelsete lasteasutuste õpetajatele on kavas ka huvikoolide õpetajate palgataseme kasv¹⁵ aitamiseks saavutada „loova linna“ eesmärgi. Kui eelmises eelarvestrateegias oli eesmärgiks tõsta linna huvikoolide õpetajate palgatase riigi poolt 2017. a kehtestatud üldhariduskoolide õpetajate palgatasemele, siis käesolevas eelarvestrateegias kavandatakse täiendav palgatõus eelarvestrateegia esimeses pooles 5% ja teises pooles 8% aastas.

Avaliku sektori tööjõukulude kavandamisel juhindub Tartu linn Euroopa kohaliku omavalitsuse harta põhimõtetest. Harta artikkel 6 sätestab: „Kohalike omavalitsuste töötajate töötingimused peavad olema tasemel, mis võimaldab palgata kõrge kvalifikatsiooniga personali isikuomaduste ja kompetentsuse alusel. Selleks tuleb tagada piisavad väljaõppevõimalused, palk ja ametialase edutamise väljavaated.“ Avaliku sektori palgakasv on oluline tagamaks töötajate kompetentsuse ning sellest lähtuvalt avalike teenuste efektiivsuse ja kõrge kvaliteedi. Kavandatav palgatõus on siiski tagasihoidlik 3% aastas.

Suurim palgatõus on kavandatud sotsiaalvaldkonna töötajatele. Palgatase tõuseb esialgse kava kohaselt vähemalt 10% aastas.¹⁶ „Hooliva linna“ eesmärkide saavutamiseks on kavas veel hooldustöötajate arvu suurendamine, hooldajatoetuse tõstmine, hooldekodu teenuse laiendamine ja teenusele suunamise korra täiustamine ning koduhooldusteenuse laiendus teenuse ostuna. Sellega panustatakse vajadusest lähtuvate, kättesaadavate ning kvaliteetsete sotsiaalhoolekande- ja tervishoiuteenuste olemasolusse toetamaks eesmärki, mille kohaselt elavad Tartus terved, rõõmsad, sotsiaalselt aktiivsed ja hästi toime tulevad inimesed.

¹⁴ Vt selgitust RES sihttaseme ja prognoositava saavutustaseme erinevusest eelarvestrateegia 1. lk viimases õigus.

¹⁵ Huvikoolide õpetajate palgatase sõltub üldhariduskoolide õpetajate palgatasemest. Seega on ka siin asjakohane arvestada RES-is esineva sihttaseme ja prognoositava saavutustaseme olulise erinevusega.

¹⁶ Sotsiaalvaldkonna palgatase vaadatakse samuti üle augustis koos muude eelarvestrateegiale tehtavate muudatusettepanekutega.

Majandamiskulude puhul on arvestatud kulude kasvu enamjaolt THI alusel. Kasvu panustab prognoositav kommunaalteenuste kulu ning hindade kasv. Majanduse valdkonnas suurenevad puhastusalad ja lumeveo mahud seoses uute kergliiklusteedega. Sotsiaalvaldkonnas prognoositakse erinevate teenuste (nõustamisteenus, hooldekodu teenus, tugiisikuteenus jt) mahtude ja hindade kasvu.

Tartu kandideerib 2024. a Euroopa kultuuripealinnaks, et suurendada Tartu ning koos linnaga kandideeriva Lõuna-Eesti kohalike omavalitsusüksuste rahvusvahelist tuntust ning toetada „Tartu 2030“ arengustrateegias esitatud eesmärke ning strateegilised tegevussuundi. Euroopa kultuuripealinn on üks Euroopa Liidu hinnatumaid kultuuriprojekte ning igal aastal kannab kultuuripealinna tiitlit kaks linna Euroopa eri riikidest. Rahvusvaheline žürii omistab 2024. aasta Euroopa kultuuripealinna korraldusõiguse ühele konkursist osa võtvale Eesti linnale 2019. aasta sügisel. Korraldusõiguse võitmise järel viib Tartu aastatel 2019-2025 ellu rahvusvahelisele žüriile välja pakutud Euroopa kultuuripealinna tegevuskava. Eelarvestrateegia perioodil on kavandatud kultuuripealinna projekti kulude maht 11,8 mln eurot, millest antud perioodil tuleb 40% linnaeelarvest. Välisrahastus on planeeritud nii riigilt, teistelt projektis osalevatelt Lõuna-Eesti kohalike omavalitsustelt, EL-ist kui ka erasektorist.

	„Tartu 2024“ tegevuseelarve	Tartu linna osakaal
2020	820 000	98%
2021	1 800 000	48%
2022	3 260 000	46%
2023	5 900 000	25%

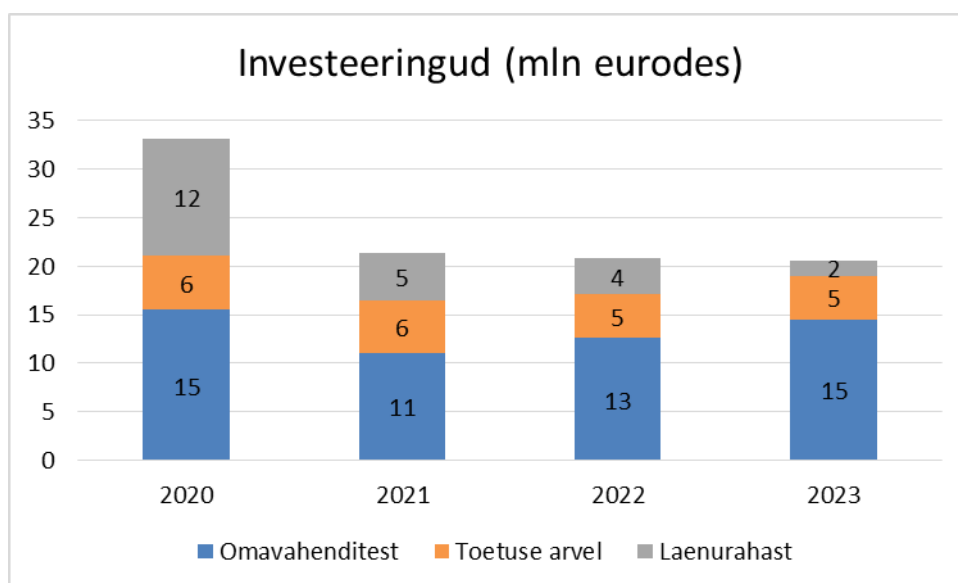
Kultuuripealinna projektiga haakuv, kuid sellest sõltumatu idee on ehitada Tartu südalinna hulgaliselt uusi võimalusi pakkuv kultuurikeskus. Kultuurikeskus tuleks vastavalt üldplaneeringule Poe tänava ja Tartu kaubamaja vahelisel alal asuvasse parki, mis on aastaringsest kasutatav.

4.5.2. Investeeringustegevus

Kuna Eesti kohalike omavalitsuste finantseerimismudel vajab kaasajastamist, ei vasta omavalitsuste ülesannete maht selleks kasutada olevatele finantsvahenditele.¹⁷ Sellest tulenevalt ei ole ka Tartu reaalne investeeringuvõimekus olnud vajadustele vastav, mistõttu on kuhjunud suurel hulgal investeeringute ootavaid objekte. Tartu Linnavalitsuse linnavarade ja linnamajanduse osakonna poolt on koostatud hoolikalt analüüsitud ja põhjalik investeeringute kava (täpsemalt on tegemist varasemateks aastateks koostatud kava korrigeerimisega). 2020-2023. a on eelarvestrateegias planeeritud ligi 100 miljoni euro ulatuses investeeringuid. Vajalike investeeringute võrdlemine reaalsete võimalustega ehk eelkõige põhitegevuse eelarve ülejäägiga on viinud linnavalitsuse seisukohale, et ilma laenuvahendeid kaasamata ei ole võimalik alainvesteeringuid vältida. Seetõttu on kavandatud investeeringute osaline katmine laenuga.

Järgnevalt graafikult on näha, et enamus investeeringutest tehakse omavahenditest ning saadava toetuse arvel. Omavahenditeks on siinses kontekstis põhitegevuse tulemi ülejääk (vt „Eelarvestrateegia aluste ja põhiliste finantsnäitajate“ analüüsi alapunkti põhitegevuse tulemi kasvu analüüs) ning tulud varadelt. 2020. a kavandatakse ka ulatuslikult laenuraha kaasamist, mis eelkõige on planeeritud Annelinna Gümnaasiumi täielikuks rekonstrueerimiseks. Järgnevatel aastatel on laenamine oluliselt tagasihoidlikum.

¹⁷ Rahastamismudeli probleeme ja sellega kaasnevat finantsvõimekuse vähesust on ülal juba käsitatud.

Toetuste põhiallikaks on Euroopa Liidu Struktuuritoetused. Euroopa Liidu eelarveperioodil 2014–2020 saab Eesti 4,4 miljardit eurot toetust struktuuri- ja investeerimisfondidest. Järgneval, 2021. a algaval Euroopa Liidu eelarveperioodil saab Eesti hinnanguliselt ligi 40% vähem toetusrahasid. See toob Tartule kaasa investeerimismahu kahanemise. Mitmete EL toetustest osaliselt rahastatavate kohalike omavalitsuste teenuste osutamise kohustus tuleneb seadusest. Seega ei saa EL toetuse lõppedes nende osutamisest loobuda. Vajalikuks võib osutada nende teenuste mahu vähendamine. Tartu linna jaoks on eelarvestrateegia perioodil olulised eelkõige linnapiirkondade jätkusuutliku arengu meede, koolivõrgu korrastamise meede, Euroopa Liidu heitmekaubanduse kauplemissüsteem, „Hariduslike erivajadustega õpilastele suunatud põhikoolide võrgu korrastamine perioodil 2014–2020“ ja erihoolekandeesutuste reorganiseerimise meede.

Investeeringute kavandamisel lähtutakse arengukava esimestes osades toodud strateegilistest eesmärkidest ning nendele vastavatest kavandatavatest tegevustest. Järgnevalt on esitatud prioriteetsed objektid linnaelu valdkondade (kooli- ja teadmuslinn, nutikas ettevõtluslinn, inspireeriva elukeskkonnaga linn, hooliv linn ja loov linn) lõikes. Lisaks nimetatud valdkondadele on majanduspoliitiliste otsuste tegemiseks kasuliku statistika jaoks vajalik veel täiendav liigitus erinevate valitsemisfunktsioonide järgi. Iga-aastase eelarve koostamisel ei lähtuta mitte ülalnimetatud arengukavas kasutatavast liigitusest, vaid valitsemisfunktsioonide klassifikaatorist COFOG (Classification of the Function of Government).¹⁸ Alljärgnevalt on iga arengukavas kasutatava linnaelu valdkonna juurde lisatud sellele *põhiliselt* vastav eelarves kasutatav COFOG-i valdkond.

Kooli- ja teadmuslinn (haridus). Valdkonna suund on arengukava esimeses osas toodud väljakutsetest tulenevalt olemasolevate lasteaedade ja koolihoonete ning nende mänguväljakute ja staadionite kaasajastamisele eesmärgiga tagada turvalise füüsilise ja vaimse õppekeskkonna loomine õppeasutustes. Esmajärjekorras tuleb strateegia perioodil viia kõik linna haridusobjektid tervisekaitse-

¹⁸ COFOG on rahvusvaheline valitsemisfunktsioonide klassifikaator, mis on välja arendatud Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsioonis (OECD – Organisation for Economic Cooperation and Development) ning on kinnitatud standardina rahvamajanduse arvepidamises. COFOG-i järgi jaotatakse valitsemisfunktsioonid kümnesse osasse: 01 – üldised valitsemissektori teenused, 02 – riigikaitse (Tartus vastavad tegevused puuduvad), 03 – avalik kord ja julgeolek, 04 – majandus, 05 – keskkonnakaitse, 06 – elamu- ja kommunaalmajandus, 07 – tervishoid, 08 – vaba aeg, kultuur, religioon, 09 – haridus, 10 – sotsiaalne kaitse.

ja tuleohutusnõuetega vastavusse, tagada hoonetes riiklikule õppekavale vastav kaasaegne füüsiline õppekeskkond ning nõutavad olmetingimused.

Lasteaedadest lõpeb 2019. a lasteaed Maarjamõisa rekonstrueerimine ning alustatakse lasteaed Pääsupesa rekonstrueerimistöödega, mis jätkub aastal 2020. Lasteaed Pääsupesa tööd on osaliselt kavandatud toetuse abil Keskkonnainvesteeringute Keskuse (KIK) kaudu Euroopa Liidu heitmekaubanduse kauplemissüsteemi raames. Heitmekaubanduse kauplemissüsteemi abil on võimalik kohalikel omavalitsustel saada toetust lasteaiahoonete energiatõhususe suurendamise eesmärgil tehtavate rekonstrueerimistööde teostamiseks, mis võimaldaks lasteaiahoonele läheneda terviklikult ning teostada kõik olulised ehitustööd, et saavutada märkimisväärne energiasääst ja seeläbi majanduskulude kokkuhoid pikemas perspektiivis. Välja on selgitatud ka lasteaegade investeeringute vajadused.

Tartu linn kavandab kõigi koolihoonete ulatuslikku parendamist aastaks 2031. Koolide investeeringute kava võib pikeneda seoses ehitushindade kiire tõusuga, mistõttu objektid osutuvad oodatust kallimaks. Eelarvestrateegia perioodil kavandatakse kõigepealt Annelinna Gümnaasiumi täielikku rekonstrueerimist 2019-2020. a. Perioodi algusesse jääb ka Karlova Kooli rekonstrueerimine. Perioodi lõppu on kavandatud Ploomi tn 1 asuva olemasoleva lasteaiahoone täielik rekonstrueerimine ning juurdeehituste rajamine Kroonuaia Kooli tarbeks. Sellega luuakse sobiv õpikeskkond hariduslike erivajadustega lastele. Ligi 5 mln euro suuruse projekti kaasrahastamiseks on esitatud 2,5 mln euro suuruse toetuse taotlus meetmesse „Hariduslike erivajadustega õpilastele suunatud põhikoolide võrgu korrastamine perioodil 2014–2020“. Paljudes koolides on kavas osalises mahus rekonstrueerimistööd ning koolistaadionite rekonstrueerimistööd.

Nutikas ettevõtluslinn (majandus, kultuur). Kavas on jätkuvalt toetada SA Tartu Teaduspark taristu arendamist ning jätkata hiljuti alustatud spin-off ettevõtete loomise ja arengu toetamisega sissemaksega loodavasse spin-off fondi.

Oluliseks objektiks on Lodjakoja sadam. Projekti eesmärk on Ujula tn 98 kinnistule lodjakoja uute hoonete ehitamine, mille tulemusel valmib multifunktsionaalne kompleks Peipsi järve piirkonna ajalooliste laevade ehitamiseks, remondiks ning nende kultuuriloo tutvustamiseks. Objekti rahastatakse 624 975 euro ulatusest meetmest „Common Peipsi II“. Tegemist on projekti „Majanduslikult jätkusuutlik ja keskkonnasäästlik Peipsi järve piirkond“ jätkuprojektiga. Projekti üldine eesmärk elavdada Peipsi äärsel alal majandustegevust ning parendada Peipsi järve piirkonna keskkonda, on jäänud samaks. Projekt viiakse ellu EST-RUS Piiriülese Koostöö Programmi raames.

Inspireeriva elukeskkonnaga linn (majandus, keskkonnakaitse). Esmajärjekorras on kavas kaasrahastusega projektide realiseerimine, milleks on eelkõige kergliiklusteede rajamine. Suund on ka nn nutikate lahenduste kaasamisele.

Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa Tartu läänepoolse ümbersõidu II ehitusala ehitus on kavas koostöös Maanteeametiga. Tee-ehitustööd toimuvad põhimaanteel 2 Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa lõigus Raja tn kuni Variku raudteeviadukt ning põhimaanteel 3 Jõhvi-Tartu-Valga (Riia mnt) lõigus Riia tn 140 esise juurdepääsutee ristmik kuni Kantri hotell. Põhimaanteed äärde projekteeritakse jalgteed, et eraldada jalakäijad sõidukitest ning tagada puuduolevad ühendused. Kõikidele maanteedele ja tänavatele rajatakse uus tänavavalgustus (v.a juurdepääsuteed). Riia ristmik muudetakse eritasandiliseks. Põhimaantee 2 Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa otsesuund viiakse viaduktiga üle kaheajalise turboristmikule. Turboristmikule projekteeritakse Riia mnt suunaliselt 2 läbivat sõidurada kummaski suunas. Projektiga tagatakse võimalus lisada ringristmikule kolmas sõidurada, et suurendada tulevikus läbilaskvust. Jalakäijate ohutuse tõstmiseks rajatakse tunnel Tallinn-Tartu-Võru-

Luhamaa maantee alla, et tagada ohutu ühendus Tartu linna ja Tartu linna ääreala vahel. Lisaks muudetakse jalakäijatele ohutumaks Riia mnt ületus selles piirkonnas.

Riia tänavat ületava kergliiklussilla ja raudteealuse kergliiklustunneli rajamine 2019-2020. a on kavastatud meetmest „Investeeringud raudteepeatuste ühendamiseks erinevate liikumisviisidega“. Tegemist on jätkuga senisele projektile „Tartu raudteejaama arendamine ja ligipääsetavuse suurendamine“, mille eesmärgiks on kujundada Tartu raudteejaamast esinduslik Tartu linna värav, luues tingimused reisijate hulga kasvuks jaama mugavuse ning turvalisuse suurendamise ning erinevate transpordiliikide parema integreerimise kaudu.

Teedest ja tänavatest on prioriteediks Vanemuise ja Ülikooli tn rekonstrueerimine ning Inseneri ja Laseri tn ehitamine. Eelarvestrateegia perioodiks on vahendid planeeritud veel Pääsusilma, Ujula, J.Kuperjanovi, Rüütli, Kastani, Jalaka, Oa, Jänese, Lehe, Ladva ja Tüve tn ning Baeri, Veski ja Näituse tn töödeks. Objektidele püütakse kaasata ka välisrahastust. Plaanis on igal aastal uue mänguväljaku rajamine ning vaba aja veetmise võimaluste avardamine. Jätakuvalt on investeerimisobjektiks Toomemägi, selle teed ja trepid ning inventar.

Kergliiklusteedele on eelarvestrateegia perioodil kavandatud toetusrahastid ligi 0,9 miljonit eurot meetmest „Linnapiirkondade jätkusuutlik areng“ ning omafinantseerigut ligi 2 miljonit eurot. Eelkõige on prioriteediks Vaksali tn – EMÜ – Waldorfkool (Vaksali tn) jalgratta- ja jalgteed ning Tartu – Rahinge – Ilmatsalu kergliiklustee ehitus. Veel on kavastatud Näituse tn - Maarjamõisa, Riia - Lembitu – Maarjamõisa, Tähe tn (Sepikoja – Sepa), Filosoofi tn ja Aida tn kergliiklusteed.

Kavandatakse rattaringluse laiendamist linna lähiasulatesse eesmärgiga vähendada eratranspordi negatiivset keskkonnamõju. Tegevuse raames soetatakse ja paigaldatakse Ülenurme, Tõrvandi, Vahi, Kõrveküla, Veibri ja Lohkva asumitesse jalgrataste laenutuspunktid. Iga punktis saab olema 15 dokki jalgrataste lukustamiseks ja 10 elektriratast. Rajatavad elektrirataste laenutuspunktid liidetakse Tartu rattaringluse süsteemiga. Tegevus panustab otseselt Tartu linna arengukava, Tartu linna eelarvestrateegia, Eesti regionaalarengu strateegia ja Tartu maakonna arengu- strateegia 2040+ eesmärkide saavutamisse. Tegevuse käigus arendatakse säästva liikuvuse lahendusi, arendatakse piirkondlikku koostööd ning rakendatakse integreeritud planeerimise põhimõtteid. Tegevuse tulemusena rakendatakse 4 - omavalitsuse koostöös ellu tulevikku suunatud ja piirkonnas innovatiivne ühistranspordilahendus, mida on tulevikus võimalik lihtsasti laiendada ka teistesse piirkondadesse. Vähendatakse kasvuhoonegaaside teket ja parandatakse rahva tervist.

Tartu linn jätkab projektiga „15 minuti Tartu“ ülelinnalise tervikliku ja Baltimaades esmakordse viidasüsteemi rajamisega, mis toetab ülelinnalist kergliikluse arendamist. Süsteemi eesmärgiks on nii vajamineva informatsiooni jagamine ning linnaruumi loetavamaks muutmine kui ka kohalike inimeste liikumisviiside mõjutamine. Traditsiooniliselt paigaldatakse viitasid rohkem just kesklinna ja kesklinna ümbrusesse, kus linnaruum on juba iseenesest tihedam ning tajutavad vahemaad lühemad. Jalgsi liikumise ja rattasõidu elavdamiseks rajatakse viitasid ka äärelinna, kus on väsitava pikkusega ja üksluisemad teekonnad ning seejuures kasutajal teekonna kohta oluliselt vähem infot (näiteks pikad marsruudid mööda Riia või Turu tänavat). „15 minuti Tartu“ viidasüsteem on disainitud toimima tervikliku ülelinnalise võrgustikuna, mis seob äärelinna linnaosad ja objektid mööda liikumistresse tihedalt kesklinnaga ning motiveerib kasutajaid liikuma mõlemas suunas – nii kesklinnast äärelinna kui äärelinnast kesklinna, pakkudes neile nende etappide jooksul põnevaid kõrvalepõikeid ning uudistamisvõimalusi.

Eelarvestrateegia perioodil jätkatakse tänavavalgustuse uuendamist ja rekonstrueerimist, vastavalt võimalustele vahetatakse olemasolevaid valgusteid energiasäästlike LED valgustite vastu. Annelinna tänavavalgustuse renoveerimiseks on toetusrahastid kavandatud 1,4 miljonit eurot Euroopa Liidu

Ühtekuuluvusfondist. Projekti raames rekonstrueeritakse Sõpruse puiestee ja Mõisavahe tänava vahelise piirkonna tänavavalgustus, kokku orienteeruvalt 875 valgustuspunkti. Rekonstrueerimistööde käigus vahetatakse olemasolevad HPS- valgustid LED- valgustite vastu, uuendatakse valgustite postid ja kaabeldus.

Projekti „SmartEnCity“ peamine eesmärk on arendada välja laialdaselt kohandatav ja paindlik lahendus jätkusuutliku-, targa- ja säästva linnakeskkonna kujundamisel Euroopa linnades. Projekti aluseks on Smart Zero Carbon City kontseptsioon, kus linna ökoloogiline jalajälg ja energia nõudlus on viidud miinimumini, rakendades kaasaegseid tehnoloogiaid, mis säästavad energiat ja tõstavad kasutajate teadlikkust. Energiavarustus baseerub täielikult taastuvatel kohalikel energiaressurssidel, milliseid hallatakse nutikate lahenduste abil. Nimetatud põhimõtted mudeldatakse ja viiakse ellu kolmes „majakalinnas“ - Vitoria Gasteiz (Hispaania), Tartu (Eesti) ja Sønderborg (Taani). Tartu pilotprojekti peamiseks ideeks on "hruštšovkade" piirkonna (kesklinna piirkond) kujundamine "smartovkade" piirkonnaks. Lisaks hoonete rekonstrueerimisele kaasnevad ka uuenduslikud lahendused transpordis, tänavavalgustuses, kütte- ja jahutusvarustuses ning luuakse kaasaegsed monitoorimislahendused. Projekt toetab arengukava meetmeid elamufondi heakorra parendamine, ühistransporditeenuse kvaliteedi ja kasutatavuse tõstmine ja keskkonnasõbralike sõidukite kasutuselevõtu soodustamine. Projekt kestab aastani 2021.

Jätkatakse kaasava eelarve kasutamist. Tartu linn võttis kaasava eelarve kasutusele esimese Eesti omavalitsusena 2013. a (2014. a. eelarve planeerimisel) ning plaanib selleks eraldada iga-aastaselt vähemalt 200 000 eurot. Kaasav eelarve võimaldab kohaliku omavalitsuse teostamisel esindamisprintsipi rikastada vahetu demokraatia elementidega.

Tähtsal kohal on ka loomasõbraliku keskkonna loomine. 2016. a avati linna esimene koerte jalutusväljak. Eelarvestrateegia perioodil jätkatakse investeeringutega koerte jalutusväljakutesse. Tartu oli ka suunanäitajaks loomatsirkuste linna mitte lubamisel.

Kavandatakse rekonstrueerida ja laiendada Tartu Koduta Loomade Varjupaiga loomade vastuvõtu-, esmase veterinaarse teeninduse-, personali olmeruumid ja küllastajate ruumid ning rajatakse õppekeskuse ruumid.

Hooliv linn (sotsiaalne kaitse, tervishoid). Kavas on sotsiaalmajade rajamine aadressidele Tüve nt 9 ja 11 SA KredEx toetuse abil. SA KredEx toetuse abil rekonstrueeritakse ka linna elamuid – plaanis on Puiestee 114a ja Kalda tee 40 sotsiaalmajade renoveerimine.

2020-2021. a on kavas Nõlvaku Kodu rajamine. Uue 20-kohalise energiatõhusa ligi nullenergiahoonena hooldekodu ehitamine aadressile Nõlvaku tn 10 tagab dementsusega eakatele ja nende lähedastele ligipääsu kohandatud oskuslikule ööpäevaringsele dementsusega isikute hoolduse teenuskohtadele, mida napib hetkel kogu Eestis. Linn on esitanud toetuse eraldamise taotluse meetmesse „Energiatõhususe ja taastuvenergia kasutuse edendamine avaliku sektori hoonetes“. Projekti kogumaksumus on 1,92 mln eurot, taotletav toetus sellest 448 000 eurot.

Loov linn (kultuur). Südalinna kultuurikeskuse kavandamine on algusjärgus. Hoone ajagraafik eelarvestrateegia perioodil on järgmine: 2019. a hoone kavandamise tegevused, 2020. a rahastamise otsused (linn, riik, EL meetmed, erasektor), 2021. a arhitektuurikonkurss, 2022-2023. a projekteerimine.

Kokkuvõtte põhilistest investeeringuobjektidest koos finantseerimisallikatega on esitatud alljärgnevas tabelis.

Prioriteetsed investeerimisobjektid	2020	2021	2022	2023
Tartu läänepoolse ringtee rekonstrueerimine koostöös maanteeametiga	700 000	750 000	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	700 000	750 000		
Vanemuise tn rekonstrueerimine	600 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	600 000			
Riia tn kergliiklussild koos kahe tunneliga	4 100 000	1 100 000	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	1 000 000	500 000		
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	3 100 000	600 000		
Inseneri tn	350 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	350 000			
Laseri tn	500 000	0	0	500 000
<i>sh toetuse arvelt</i>				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	500 000			500 000
Ülikooli tn	545 000	0	520 000	0
<i>sh toetuse arvelt</i>				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	545 000		520 000	
Tartu - Rahinge-Ilmatsalu kergliiklustee	450 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	117 000			
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	333 000			
Vaksali tn - EMÜ – Waldorfkool (Vaksali tn) jalgratta- ja jalgte	990 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	740 000			
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	250 000			
Tartu rattaringluse laenutuspunktid lähimavalitsustesse	0	276 000	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>		248 400		
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		27 600		
Sõpruse sild	0	0	0	200 000
<i>sh toetuse arvelt</i>				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>				200 000
Loomade varjupaik	0	840 000	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>		630 000		
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		210 000		
Linna mänguväljak	270 000	270 000	270 000	300 000
<i>sh toetuse arvelt</i>				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	270 000	270 000	270 000	300 000
Linna elamute rekonstrueerimine KredEx-i toetusega	0	0	1 352 000	0
<i>sh toetuse arvelt</i>			402 000	
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>			950 000	
Sotsiaalüürimajade rajamine	3 000 000	3 000 000	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	1 500 000	1 000 000		
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	1 500 000	2 000 000		
Lodjakoja sadam	1 624 925	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	624 925			
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	1 000 000			
Tartu veemotokeskus	15 000	15 000	15 000	15 000

Prioriteetsed investeerimisobjektid	2020	2021	2022	2023
<i>sh toetuse arvelt</i>				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	15 000	15 000	15 000	15 000
Tartu laululava	30 000	50 000	50 000	50 000
<i>sh toetuse arvelt</i>				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	30 000	50 000	50 000	50 000
Lasteaed Hellig	150 000	0	1 400 000	1 700 000
<i>sh toetuse arvelt</i>				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	150 000		1 400 000	1 700 000
Lasteaed Pääsupesa	2 238 319	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	268 319			
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	1 970 000			
Kroonuaia Kool	100 000	0	1 000 000	1 460 000
<i>sh toetuse arvelt</i>				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	100 000		1 000 000	1 460 000
Karlova Kool	90 000	1 420 000	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	90 000	1 420 000		
Annelinna Gümnaasium	9 353 959	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	9 353 959			
Tartu Kutsehariduskeskus	0	0	100 000	100 000
<i>sh toetuse arvelt</i>				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>			100 000	100 000
Nõlvaku Hooldekodu	150 000	1 770 000	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>		448 000		
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	150 000	1 322 000		
Muud investeeringud kokku	7 810 797	11 861 000	16 086 000	16 241 000
<i>sh toetuse arvelt</i>	1 363 756	2 673 600	4 098 000	4 500 000
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	6 447 041	9 187 400	11 988 000	11 741 000
KÕIK KOKKU	33 068 000	21 352 000	20 793 000	20 566 000
<i>sh toetuse arvelt</i>	5 614 000	5 500 000	4 500 000	4 500 000
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	27 454 000	15 852 000	16 293 000	16 066 000

4.6. Tundlikkusanalüüs ja riskistsenaariumid

Linna tulubaas sõltub ümbritsevast majanduskeskkonnast. Kõige otsesemat mõju omavad tööturul toimuvad muutused, kuna tööturu seisukorrast sõltub otseselt linna suurima tuluallika füüsilise isiku tulumaksu laekumine. Tulumaksuga maksustatakse maksumaksja tulu, millest on tehtud seadusega lubatud mahaarvamised. Arvestamata mahaarvamisi, laekub maksumaksja elukohajärgsele kohaliku omavalitsuse üksusele 11,93% residendist füüsilise isiku maksustatavast tulust. 2020. a tõuseb nimetatud kohaliku omavalitsuse osakaal 0,03 protsendipunkti võrra. Tartu linnale laekub nende maksumaksjate tulu, kelle Maksu- ja Tolliameti peetavasse maksukohustuslaste registrisse kantud elukoht on 1. jaanuari seisuga Tartu linn. Laekuva tulumaksu suurus sõltub selliste isikute arvust ning nende keskmisest sissetulekust.

Riskistsenaariumis eeldatakse, et Tartu elanike palgatase ei kasva 2020.-2023. a mitte põhiprognoosi kohaselt, vaid igal aastal üldise kallinemise ehk THI alusel. Analüüs on koostatud *ceteris paribus* põhimõttel ehk eeldatakse kõigi muude makromajanduslike tingimuste samaks jäämist.

Sellise stsenaariumi korral põhitegevuse tulem erinevalt põhistsenaariumist 2020.-2023. a ei kasvaks, vaid langeks aeglaselt. Omafinantseerimisvõimekus (põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude suhe), mis põhistsenaariumis tõuseb 1,08-ni (seda võib hinnata keskmiseks näitajaks), langeb 1,02-ni (nõrk / alla keskmise näitaja). KOFs sätestab, et põhitegevuse tulem ei tohi olla negatiivne kahel järjestikusel eelarveaastal. Kuna Tartu linna põhitegevuse tulem püsib kindlalt positiivne ilma tugeva vähenemise tendentsita, siis võib järeldada, et riskistsenaarium ei kujutaks ohtu nimetatud finantsdistsipliini tagamise meetmele.

Teine finantsdistsipliini tagamise meede – netovõlakoormus – satuks aga surve alla. Netovõlakoormus kasvaks keskmiselt 4 protsendipunkti võrra aastas ning riskistsenaariumis ületaks tegelik näitaja alates 2021. a (63%) lubatud (lubatud maksimaalne netovõlakoormus oleks Tartu linna puhul 60%)¹⁹. See tähendab, et lubatud 60% piirides püsimiseks oleks põhitegevuse kulude või investeeringute kärpimine mõödapääsmatu. Investeeringute kava muutmata oleks vaja põhitegevuse kulude 4-5% kärpimine põhistsenaariumiga võrreldes.

Teises riskistsenaariumis eeldatakse lühiajalist, kuid järsku negatiivset šokki, mis tabab majandust 2021. a. Šoki tagajärjel oleks tulumaksu kasv sel aastal 0% kasvuga. Järgneval aastal taastuks põhiprognoosi kasvunumbrid. Põhitegevuse tulem saaks küll 2021. a olulise löögi, kuid püsiks siiski 7 mln euro lähistel. Netovõlakoormus tõuseks üle lubatud 60%. põhitegevuse kulude 2% kärpimine võimaldaks langetada netovõlakoormuse 59%-le.

Kolmandas riskistsenaariumis eeldatakse, et riigieelarvest laekuvad toetusfondi vahendid kogu eelarvestrateegia perioodi jooksul ei kasva. Lisaeldus on, et kuigi linn ei asu rahastamisel nõ riigi asemele, jätkab ta siiski omavahenditest selliste summadega finantseerimist, millega ta panustaks põhistsenaariumi toetusfondi eraldiste puhul. Kirjeldatud eeldused ei omaks mõju eelarvetasakaalule, kuid tõstaksid netovõlakoormust ligi 2 protsendipunkti võrra. Siiski ei satuks ohtu KOFs-i 60% kriteerium.

¹⁹ Netovõlakoormuse arvutamise alused on esitatud eelarvestrateegia kolmandas osas.